

Kiusaamisväkivalta on ryhmäilmiö.

Kiusaaminen on ryhmässä syntyvä väkivaltailmiö, joka pahimmillaan täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Kiusaamisväkivalta ei ole sama asia kuin konflikti, joka on kahden tasavahvan yksilön välinen tilanne. Kiusaamistilanteessa kiusattu ei pysty puolustautumaan, koska on henkisesti tai fyysisesti kiusaajiaan heikommassa asemassa.

- Lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, mikä tarkoittaa sekä koulua että koulumatkaa (Perusopetuslaki 29§).
- Fyysistä väkivaltaa ovat esimerkiksi läpsiminen, tökkiminen, hiuksista vetäminen, töniminen, liikkumisen estäminen, seksuaalinen ahdistelu ja pahoinpitely.
- Henkistä väkivaltaa ovat härnääminen, uhrin eristäminen ja yhteisöstä ulkopuolelle sulkeminen, tahallinen väärin neuvominen, haukkuminen tai nimittely, ilmeily uhrin läsnä ollessa sekä henkinen alistaminen.
- Sosiaalinen väkivalta voi olla toisten manipuloimista uhria vastaan, uhrin mustamaalaamista selän takana, nimettäviä viestejä ja puheluita uhrille, uhrin kehottamista itsemurhaan, vihapuhetta netissä tai kasvotusten sekä uhkailu.

Kiusaamisväkivaltaa normalisoidaan ja selitetään paljon: ”Emmä olis tehny, ellei toi olis tollanen”. Väkivallan normalisointi on myös yksi syy sille, että kiusaaminen jatkuu. Jotta kiusaamiseen voidaan puuttua, se on ensin tunnistettava. Kiusaaminen tulee näkyväksi ryhmätasolla, jos ryhmässä on toisia alistavia tai aggressiivisesti käyttäytyviä, ja toisaalta alistuvia, vetäytyviä tai varovaisia joiden ääni ei tule kuuluviin.

Miten tunnistan, jos lapseni on kohdannut kiusaamista?

Kiusaamisen tunnistaminen saattaa olla hankalaa, eikä lapsi aina itse osaa sitä kertoa. Kiusaaminen voi tulla esille esimerkiksi päänsärkyinä tai vatsakipuna. Muutokset lapsen käyttäytymisessä kuten haluttomuus lähteä kouluun tai univaikeudet voi kertoa kiusaamisesta. Kun aiemmin avoin ja iloinen lapsi voi muuttua hiljaiseksi ja vetäytyväksi tai rauhallinen lapsi pelokkaaksi tai aggressiiviseksi, kiusaaminen voi olla yksi todennäköinen syy muutokseen.

Miten toimin, jos saan tietää kiusaamisesta?

Aikuisten vastuulla on suojella lasta väkivallalta. Arvosta lapsen lähestymistä ainutkertaisena luottamuksen osoituksena. Se, että reagoit kiusaamiseen, ei ole ylihuolehtimista, vaan vastuun kantamista yhteisestä hyvinvoinnista:

- Keskustele lapsesi kanssa, selvitele asiaa ja seuraa tilannetta
- Arvioi tilanne sekä miten nopeasti sinun tulisi asiassa toimia
- Kirjaa tarvittaessa tapahtumat ja päivämäärät muistiin. Ole yhteydessä lapsesi päiväkotiin / kouluun / harrastuksiin, terveydenhoitajaan, psykologiin tai koulukuraattoriin sekä tarvittaessa harrastetoiminnan ohjaajaan
- Myös väkivallan näkeminen on lapselle vahingollista

Miten voin tukea lastani?

- Kuuntele lapsen kokemusta
- Puhu asiasta avoimesti ketään syyllistämättä tai leimaamatta
- Vahvista ja valmenna lasta kiusaamistilanteen uusiutumisen varalle
- Tue lasta puolustautumaan käytännön keinoin, vaikka harjoittelemalla omia rajoja, huomioiden kuitenkin, että jo alkaneessa kiusaamisessa pelkkä puolensa pitämisen opettelu ei riitä

Mistä apua?

Älä jää asian kanssa yksin, koulun lisäksi apua voit hakea:

- Kartoittamalla koulun ulkopuolisen avunsaannin mahdollisuus kuten Kiusaamisasioiden tuki – ja neuvontakeskus Valopilkku tai tahot, joilla on tietoa kiusaamisen vaikutuksista
- Harkitsemalla lastensuojeluilmoituksen tekemistä toistuvasti kiusaavasta lapsesta
- Harkitsemalla rikosilmoituksen tekemistä kiusaajista, jos kyse on pitkäkestoisesta ja vakavasta kiusaamisesta

Jos lapseni kiusaa...

Huomioi, että lapset harjoittelevat sosiaalisia taitoja, aikuisia tarvitaan ohjaamaan lapsia oikeaan suuntaan. Ota asia vakavasti kuitenkin syyllistämättä lasta. Selvitä, mistä lapsesi käyttäytyminen johtuu. Lapsesi kehityksen kannalta on tärkeää, ettei hän opi toisia alistavaa asennetta. Hae tarvittaessa tukea, jotta voit vaikuttaa myönteisesti lapsesi tapaan olla kaverisuhteissa.

Hyvinvointi perustuu turvallisuuden tunteeseen eli uhkien poissaoloon.

- Kiusaaminen aiheuttaa uhkaa, turvattomuuden tunnetta, pelkoa ja epävarmuutta.
- Kiusaaminen voi vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin, käsitykseen itsestä ja jopa terveyteen.
- Yksin ja ulkopuoliseksi jääminen vaikuttaa luottamukseen, kykyyn olla sosiaalinen ja luoda uusia ihmissuhteita.
- Kiusatun itsetunto ja käsitys siitä mihin kykenee, voi vääristyä.
- Kiusattu voi alkaa ajatella olevansa huono ja arvoton.
- Kiusaaminen voi traumatisoida ja vaikuttaa stressin kautta aivojen kehitykseen ja fyysiseen terveyteen vielä aikuisuudessakin.

Linkkejä

Seuraavien linkkien kautta löydät lisää tietoa ja tarvittaessa apua kiusaamiseen:

www.valopilkkuja.fi Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkku

www.kiusaaminen.fi Keskustelupalsta

www.mll.fi/vanhempainnetti.fi Tietoa vanhemmille mm. kiusaamisesta

www.e-mielenterveys.fi Kiusaamisen tunnistaminen, mitä teen jos lapseni kiusaa sekä ohjeita kiusatun vanhemmalle.

www.kivakoulu.fi/vanhemmalle Perustietoa kiusaamisesta vanhemmille

www.oaj.fi Opetusalan Ammattijärjestön ohjeistusta koskien koulukiusaamista

www.mediakasvatus.fi/vanhemmuus Yleistä tietoa internetin käytöstä

www.nettivilje.fi Voit ilmoittaa internetistä löytämästäsi laittomasta materiaalista

www.mielenterveystalo.fi/nuoret

www.riku.fi

www.koulukiusaaminen.fi Tietoa ja tukea kiusaamiseen liittyen

www.poliisi.fi/hame/ankkuri

Kirjallisuutta:

Hamarus, P. (2012). Haukku haavan tekee. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hamarus, P., Holmberg-Kalenius, T. ja Salmi, S. (2015). Opas kiusaamisen jälkihoitoon. Jyväskylä: PS-kustannus.

Holmberg-Kalenius, T. (2008). Elämää koulukiusaamisen jälkeen. Gummerus: Helsinki.

KIUSAAMISVÄKIVALTA

- ohjeita vanhemmille

VALOPILKKU
valopilkkuja.fi

Harjula

Sosiaalialan osaamiskeskus
Verso -liikelaitos